

ΜΟΝΑΔΑ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

«ΓΕΦΥΡΑ»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

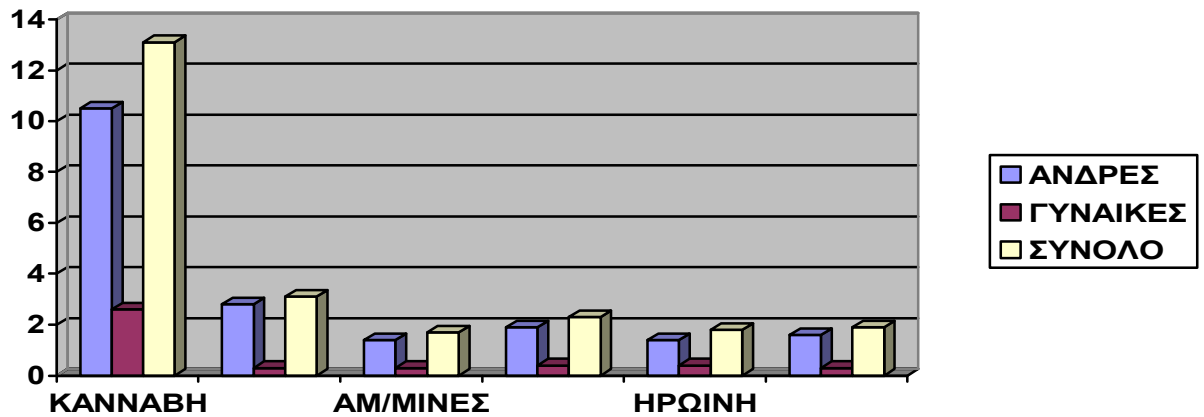
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την εποχή που διανύουμε οι ψυχοτρόπες ουσίες είναι παντού. Δυστυχώς η μάστιγα των ναρκωτικών εξαπλώνεται πολύ γρήγορα και έπαψε να είναι ένα πρόβλημα κάποιας κατηγορίας ανθρώπων. Οποιοσδήποτε μπορεί να επηρεαστεί από αυτό το πρόβλημα. Ψυχοτρόπες ουσίες μπορεί να ορισθούν οι ουσίες που χρησιμοποιούμενες μέσω οποιασδήποτε οδού μπορούν να μεταβάλλουν το συναίσθημα, το επίπεδο αντιληπτικότητας ή / και την εγκεφαλική λειτουργία του χρήστη. Τα παράνομα ναρκωτικά δεν είναι οι μοναδικές ψυχοτρόπες ουσίες που κυκλοφορούν ανάμεσα μας. Το αλκοόλ και το τσιγάρο είναι επίσης ουσίες που μπορεί να μεταβάλλουν το συναίσθημα, την αντίληψη και την εγκεφαλική λειτουργία του χρήστη. Ειδικά στο αλκοόλ πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί διότι είναι νόμιμο και πολύ εύκολα μπορεί να βρεθεί και σε συνδυασμό με άλλες ουσίες μπορεί να επιφέρει τον θάνατο του χρήστη.

Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο της τοξικοεξάρτησης στην Κύπρο παρουσιάζει αυξητικούς ρυθμούς με συνέπεια οι υπηρεσίες να μην είναι επαρκείς και προσαρμοσμένες στις νέες ανάγκες. Τα ολοένα αυξανόμενα αιτήματα για θεραπεία από νεαρούς χρήστες παράνομων ουσιών, κυρίως ηρωίνης και κοκαΐνης, καθώς και από πολυχρήστες, όπως επίσης και από χρήστες που έχουν ζητήσει βοήθεια πολλές φορές σε διάφορα προγράμματα και δεν μπόρεσαν να απεξαρτηθούν, επιβάλλεται η αναθεώρηση, αναβάθμιση και εμπλουτισμός των θεραπευτικών προγραμμάτων που ήδη λειτουργούν όπως και η δημιουργία νέων προγραμμάτων.

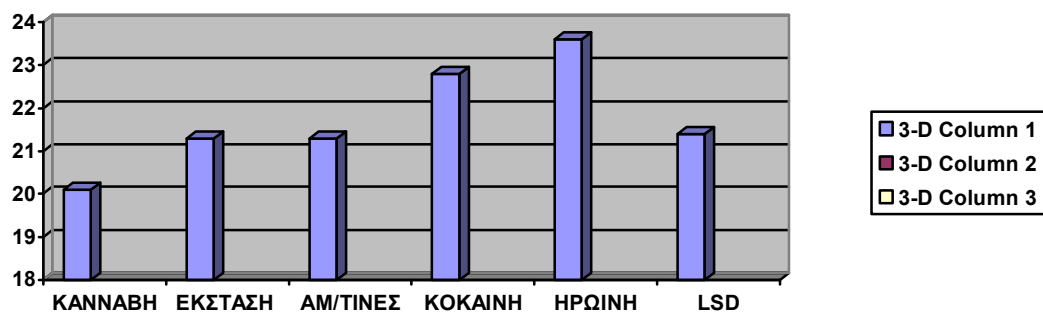
Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το φαινόμενο της τοξικοεξάρτησης στην Κύπρο έχει πάρει αυξητικές τάσεις και αυτό φαίνεται από τα στοιχεία που συλλέγονται από το ΕΚΤΕΠΝ και παραθέτοντας πιο κάτω για να τονιστεί η έκταση του προβλήματος.

Χρήση παράνομων ουσιών έστω και μια φορά σε όλη τη ζωή ανά φύλο

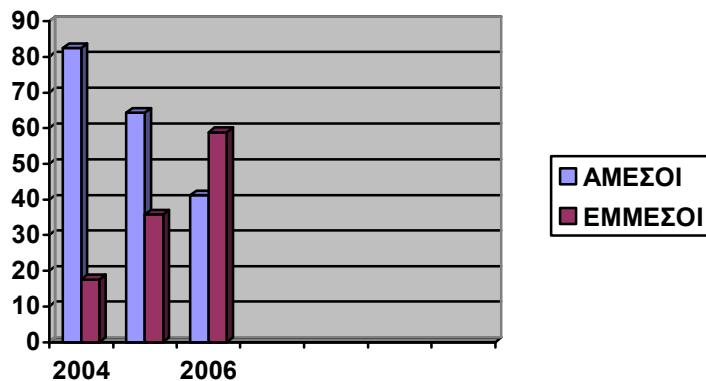
(Ε.Κ.Τ.Π.Ν 2006)

Μέση ηλικία έναρξης της χρήσης παράνομων ουσιών εξάρτησης.

(Ε.Κ.Τ.Π.Ν. 2006)

Αριθμός θανάτων προερχόμενων από τη χρήση παράνομων ουσιών εξάρτησης ανά έτος

(Ε.Κ.Τ.Π.Ν. 2006)

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΦΑΡΜΑΚΑ

Η θεραπεία υποκατάστασης είναι μια μορφή θεραπείας που απευθύνεται σε άτομα εξαρτημένα στα οπιούχα (ηρωίνη) και εφαρμόζεται με τη χορήγηση φαρμακευτικών ουσιών όπως η μεθαδόνη και η βουπρενορφίνη. Οι φαρμακολογικές ιδιότητες των ουσιών που χρησιμοποιούνται στη θεραπεία υποκατάστασης διαφέρουν από εκείνες της ηρωίνης. Οι ουσίες αυτές απαιτούν σε σύγκριση με την ηρωίνη, μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για να αρχίσει τόσο η δράση όσο και η αποδρομή τους. Αντίθετα, η ηρωίνη προκαλεί, σχεδόν αμέσως μετά τη λήψη της, μια κατάσταση ευφορίας («ανέβασμα») που ακολουθείται, σε σύντομο χρονικό διάστημα, από «πτώση». Έτσι, με τα υποκατάστατα αποφεύγονται οι γρήγορες μεταπτώσεις του θυμικού που προκαλεί η λήψη της ηρωίνης, οι οποίες οδηγούν με την σειρά τους στην ανάγκη συχνής επανάληψης της χρήσης της. Επιπλέον, τα υποκατάστατα δεν έχουν την ευφορική δράση της ηρωίνης, μάλιστα έχουν και την ιδιότητα να εμποδίζουν την έξαρση της ψυχικής διάθεσης που αυτή προκαλεί, ενώ μειώνουν σημαντικά και την επιθυμία για χρήση.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι προσπάθειες για τη δημιουργία του προγράμματος άρχισαν από το 2002. Μετά από πολλές συσκέψεις του Υπουργείου Υγείας, με του Αντιναρκωτικού Συμβουλίου και των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας έχει αποφασισθεί οριστικά η λειτουργία του προγράμματος να αρχίσει τον Σεπτέμβριο του 2007.

Η ίδρυση μονάδας υποκατάστασης κατέστη δυνατή μετά από απόφαση του Υπουργείου Υγείας, που ορίζει ότι «...Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η χορήγηση ουσίας υποκατάστασης της εξάρτησης από ειδικές δημόσιες μονάδες στις οποίες να δίδεται η σχετική άδεια με απόφαση του Υπουργού Υγείας που εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Αντιναρκωτικού Συμβουλίου Κύπρου ...»

Η θεραπεία θα πρέπει να χορηγείται από διαπιστευμένους επαγγελματίες στο πλαίσιο της αναγνωρισμένης ιατρικής πρακτικής, και να υπάρχει κατάλληλη κλινική παρακολούθηση.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ

Η ονομασία της Υπηρεσίας πρέπει να της προσδίδει μια ιδιαίτερη ταυτότητα, ένα ευνόητο συμβολισμό και ένα θετικό μήνυμα.

Το όνομα Γέφυρα έχει το νόημα της ασφαλούς μετάβασης από μια όχθη σε μια άλλη σε μια κίνηση αλλαγής, αναμόρφωσης και εξέλιξης. Για το εξαρτημένο άτομο προσφέρει ένα ακόμη μέσο και μια επί πλέον ευκαιρία να εγκαταλείψει την εξαθλίωση της εξάρτησης και να πορευτεί προς τη θεραπεία και την ανάκαμψη σε μια διαδικασία ανασύστασης του εαυτού του και της προοπτικής του.

ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

- § Ο τελικός στόχος είναι η απεξάρτηση των εξαρτημένων χρηστών οπιούχων από όλες τις ουσίες εξάρτησης, περιλαμβανομένων και των υποκατάστατων.
- § Η ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη χρήση, τόσο για τον ουσιοεξαρτώμενο χρήστη, όσο και για την κοινωνία.
- § Η παροχή υψηλής ποιότητας ψυχοκοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών σε όλους τους ουσιοεξαρτώμενους χρήστες οπιούχων, παράλληλα με την χορήγηση υποκατάστατων.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Πρόγραμμα Υποκατάστασης θα πρέπει να εξυπηρετεί συγκεκριμένους σκοπούς όπως:

1. Μείωση της ζήτησης οπιούχων
2. Μείωση της νοσηρότητας και της θνησιμότητας
3. Μείωση της διάδοσης των μολυσματικών ασθενειών
4. Μείωση της εγκληματικότητας.
5. Μείωση της περιθωριοποίησης

Η χορήγηση της θεραπείας υποκατάστασης γίνεται με στόχο την πρόληψη υποτροπών και την ενίσχυση και διατήρηση της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης/επανένταξης των θεραπευομένων.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1. Βελτίωση της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας του εξαρτημένου χρήστη οπιούχων.
2. Αποχή από τη χρήση οπιοειδών.
3. Μείωση της νοσηρότητας και της θνησιμότητας.

4. Πρόληψη του HIV/AIDS.
5. Επίλυση προβλημάτων.
6. Εκμάθηση νέων τρόπων επικοινωνίας.
7. Ανάπτυξη, βελτίωση, ενίσχυση δεξιοτήτων και διατήρηση για βελτίωση της ποιότητας ζωής.
8. Μείωση της εγκληματικής και παρορμητικής συμπεριφοράς.
9. Διευκόλυνση της επανένταξης στο εργατικό δυναμικό /παραγωγικής απασχόλησης, βελτίωση του επιπέδου σπουδών – επαγγελματική εξέλιξη.
10. Βελτίωση των κοινωνικών σχέσεων/Κοινωνικής επανένταξης.
11. Υψηλά ποσοστά συγκράτησης των εξαρτημένων χρηστών στη θεραπευτική διαδικασία του προγράμματος.
12. Η ένταξη στο Π.Υ θα γίνεται με σειρά προτεραιότητας ανάλογα με την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης του.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

1. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ενήλικες χρήστες οπιούχων ουσιών (Ηρωίνη I.V), που θεωρούνται χρόνιοι και βαριά εξαρτημένοι χρήστες και που δεν κατορθώνουν να απεξαρτηθούν σε «στεγνά προγράμματα».
2. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είναι εθελοντική.
3. Η θεραπεία είναι δωρεάν, εάν το άτομο είναι κάτοχος κάρτας Νοσηλείας Α΄.
4. Τα δικαιώματα του ατόμου διασφαλίζονται βάση του Δεοντολογικού Κώδικα.
5. Η ψυχική διαταραχή δεν αποκλείει το άτομο από το πρόγραμμα.
6. Η λειτουργία του Π.Υ. είναι σε ημερησία βάση. Προ της ένταξης στο πρόγραμμα γίνεται διαγνωστικός κλινικό-εργαστηριακός έλεγχος, ιατρική, νοσηλευτική και ψυχοθεραπευτική προετοιμασία.
7. Οι εξαρτημένοι χρήστες προσέρχονται στο Π.Υ στις καθορισμένες μέρες και ώρες για την λήψη της υποκατάστατης ουσίας και για συμμετοχή στο θεραπευτικό πρόγραμμα.
8. Το πρόγραμμα δέχεται άτομα μετά από παραπομπή από άλλους επαγγελματίες του τομέα.
9. Το υποκατάστατο θα λαμβάνεται από τον θεραπεύομενο μόνο εντός του χώρου του Π.Υ και κάτω από την εποπτεία του προσωπικού για την αποφυγή παράνομης διακίνησης του.
10. Παρέχονται υπηρεσίες νοσηλευτικής /συμβουλευτικής, ψυχοθεραπευτικής, εργοθεραπευτικής και κοινωνικής στήριξης.
11. Γίνεται έλεγχος ούρων για ανίχνευση παρανόμων ουσιών.
12. Γίνεται έλεγχος αναπνοής για ανίχνευση αλκοόλης.
13. Ώρες λειτουργίας: το Π.Υ άρχισε την λειτουργία από τις 8 Οκτωβρίου (Δευτέρα – Κυριακή από τις 7:00π.μ. – 1:00μμ.)

14. Προϋπόθεση συμμετοχής στο πρόγραμμα είναι και η υπογραφή αποδοχής από τον θεραπευόμενο του συμβολαίου για συμμετοχή στο Π.Υ αφού προηγηθεί η αίτηση του.

ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΥΣ ΧΡΗΣΤΕΣ

1. Ωφέλειες από την χορήγηση υποκατάστατων είναι η ολοκληρωμένη θεραπεία σε άτομα εξαρτημένα από τα οπιοειδή. Η ολοκληρωμένη θεραπεία περιλαμβάνει απαραίτητα αποκατάσταση της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής λειτουργίας των εξαρτημένων ατόμων.
2. Παροχή υπηρεσιών:
 - προσπάθεια απεξάρτησης
 - ψυχιατρική/νοσηλευτική/ψυχοθεραπευτική υποστήριξη
 - κοινωνική – επαγγελματική – οικογενειακή υποστήριξη
 - πρόγραμμα ενημέρωσης για την πρόληψη της διάδοσης των μολυσματικών ασθενειών
 - συμβουλευτική σε νομικά θέματα.
 - εργοθεραπευτική παρέμβαση
3. Μείωση των επιπτώσεων στην υγεία του εξαρτημένου χρήστη από τη χρήση μολυσμένων βελονών και συριγγών (HIV/AIDS κλπ.)
4. Επαγγελματική αποκατάσταση.
5. Ενίσχυση των οικογενειακών και κοινωνικών δεσμών (αποπεριθωριοποίηση).

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ

1. Ο εξαρτημένος χρήστης να κάνει μακροχρόνια χρήση οπιοειδών (τουλάχιστο 5 χρονιά) και να είναι άνω των 22 ετών.
2. Η ενδοφλέβια χρήση κρίνεται σαν επί πλέον παράγοντας προτεραιότητας. .
3. Η χρήση να είναι συστηματική.
4. Ιστορικό αποτυχημένων προσπαθειών απεξάρτησης.
5. Η μακροχρόνια χρήση να έχει προκαλέσει ψυχική και σωματική εξάρτηση.
6. Ο εξαρτημένος χρήστης πρέπει να αποδεχθεί εγγράφως τους όρους του θεραπευτικού συμβολαίου για τη συμμετοχή στο Π.Υ.
7. Ισχυρό κίνητρο για θεραπεία.
8. Να ισχύει ένα από τα διεθνή κριτήρια για την ουσιοεξάρτηση (ICD10-DSM-IV).
9. Συμμετοχή στο πρόγραμμα προϋποθέτει την αποχή από άλλες παράνομες ουσίες εξάρτησης συμπεριλαμβανομένου του αλκοόλ και άλλων νομίμων φαρμάκων που προκαλούν εξάρτηση.
10. Άτομα με βαριά ψυχοπαθολογία εφ' όσον αυτή είναι ασύμβατη με την παρακολούθηση του προγράμματος, θα πρέπει να αποκλείονται.

11. Ψυχική νόσο που να εμποδίζει το άτομο να συνεργαστεί αποδοτικά με άλλα προγράμματα με συμβατή όμως συμπεριφορά στο πρόγραμμα υποκατάστασης δεν αποκλείονται.
12. Κατ'εξάιρεση θα συμμετέχουν άτομα τα οποία θα αποφασίζει η Επιστημονική Ομάδα του Π.Υ μετά από μελέτη των απαραίτητων δικαιολογητικών που θα υποβάλει ο θεραπευόμενος.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε εξαρτημένα άτομα από οπιούχα και που είναι χρόνια στη χρήση με πολλές προσπάθειες απεξάρτησης, χωρίς επιτυχία. Η επιστημονική ομάδα θα καταρτίζει εξατομικευμένο πρόγραμμα, προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες ανάγκες και τα ξεχωριστά χαρακτηριστικά του κάθε θεραπευόμενου. Τα προγράμματα θα λειτουργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες αρχές και την πολιτική του Αντιναρκωτικού Συμβουλίου Κύπρου.

Συνοπτικά το θεραπευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει:

1. Ψυχιατρική και ιατρική περίθαλψη με φαρμακευτική αγωγή
2. Αντιμετώπιση της ενδεχόμενης συνύπαρξης άλλης ψυχικής διαταραχής
3. Νοσηλευτική φροντίδα
4. Καθοδήγηση για επανάληψη εργαστηριακών εξετάσεων.
5. Αξιολόγηση περιπτώσεων
6. Κινητοποίηση και ανάπτυξη κινήτρων
7. Πρόληψη υποτροπής
8. Συμβουλευτική Ατομική, Ομαδική
9. Ψυχοθεραπεία Ατομική, Ομαδική
10. Πρόγραμμα συμμάχων
11. Ατομικές και ομαδικές εργοθεραπευτικές παρεμβάσεις
12. Δραστηριότητες
13. Ψυχαγωγία
14. Επιμόρφωση
15. Εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες
16. Βοήθεια σε κοινωνικά και νομικά ζητήματα
17. Κοινωνική και επαγγελματική ενσωμάτωση (επανένταξη)

Γενικά το πρόγραμμα προσφέρει πρόταση θεραπείας και ουσιαστικής αλλαγής τρόπου ζωής.

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ - ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Γενικά στα προγράμματα υποκατάστασης παρέχονται ποικίλες υπηρεσίες ιατρικής πρακτικής, ψυχοκοινωνικής και συμβουλευτικής υποστήριξης. Ο απαιτούμενος αριθμός στελεχών από κάθε ειδικότητα ποικίλει ανάλογα με τον αριθμό εξαρτημένων χρηστών των οποίων την ευθύνη μπορεί να αναλάβει η μονάδα και τις ανάγκες της θεραπευτικής διαδικασίας.

Η Μονάδα στελεχώνεται από Επιστημονική Ομάδα, η οποία απαρτίζεται από:

- 2 Ψυχιάτρους μερικής απασχόλησης (ο ένας μια φορά και ο άλλος δύο φορές την εβδομάδα)
- 1 Προϊστάμενο Νοσηλευτικό Λειτουργό – Σύμβουλο
- 4 Νοσηλευτικούς Λειτουργούς - Συμβούλους

Βοηθητικό προσωπικό:

- 1 Γραμματέα (2 φορές την εβδομάδα για την εγγραφή των θεραπευομένων)
- 1 καθαρίστρια (3 ώρες την ημέρα από Δευτέρα – Παρασκευή)

Φαίνεται η ανάγκη για ενίσχυση της Επιστημονικής Ομάδας από Ψυχολόγο, Κοινωνικό Λειτουργό, και Εργοθεραπευτή.

Η Επιστημονική Ομάδα θα έχει συχνές συναντήσεις, συζητά και σχεδιάζει τα θεραπευτικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, τους κανονισμούς λειτουργίας και κάθε άλλο θέμα που θα έχει σχέση με τη λειτουργία της Μονάδας με στόχο την ανάπτυξη και την βελτίωση της προσφοράς της μονάδας. Το πρόγραμμα υποκατάστασης θα εποπτεύεται και θα αξιολογούνται από υπεύθυνο των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και από το Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗ – ΘΕΡΑΠΕΥΤΗ ΣΤΟ Π.Υ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ:

- Καθημερινά χορηγεί τις δόσεις του υποκατάστατου για όλους τους θεραπευόμενους. Η χορήγηση γίνεται κάτω από την επίβλεψη του και καταγράφει την πράξη χορήγησης.
- Προβαίνει σε δειγματοληψία ούρων για τον έλεγχο ουσιών και έλεγχο αλκοόλης.
- Ενημερώνει τους θεραπευόμενους για την διαδικασία ένταξης τους στο πρόγραμμα και έχει συναντήσεις μαζί τους για αξιολόγηση και παρουσίαση στην υπόλοιπη Επιστημονική Ομάδα του περιστατικού Διαμορφώνει τον θεραπευτικό σχεδιασμό και συντονίζει το πρόγραμμα του κάθε θεραπευόμενου.
- Συμβουλευτική σε ατομικό, ομαδικό και οικογενειακό επίπεδο.
- Τακτική επαναξιολόγηση του κάθε θεραπευόμενου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρακολουθώντας την έκταση που παίρνει το πρόβλημα των εξαρτήσεων στην Κύπρο και αναγνωρίζοντας ότι η έκταση αυτή εξελίσσεται με ραγδαίο ρυθμό, θα ήθελα να κρούσω τον κώδωνα του κινδύνου, σε όλους τους συναδέλφους ότι θα πρέπει να συνεργαστούμε για έγκαιρη ενημέρωση και παρέμβαση. Αυτό θα επιτευχθεί με επιστημονική παρακολούθηση και παρέμβαση των διαφόρων προγραμμάτων όπως και ενημέρωση για τις

υπάρχουσες υπηρεσίες που ασχολούνται με τις εξαρτήσεις σε όλα τα νοσοκομεία και προς όλους τους συναδέλφους για καλύτερη συνεργασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΤΕΠΝ (2006) Ετησία Έκθεση, Εθνικό Κέντρο τεκμηρίωσης κ' πληροφόρησης για τα ναρκωτικά Κύπρου

Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου (2005) Ετησία Έκθεση

Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου (2004-8) Εθνική Στρατηγική για τα ναρκωτικά

ΠΟΥ/UNAIDS Θεραπεία συντήρησης με υποκατάστατα για την αντιμετώπιση της εξάρτησης από τα οπιούχα και την πρόληψη του HIV/AIDS

ΟΚΑΝΑ (2000-2003) Η πραγματικότητα για τα ναρκωτικά και για την αντιμετώπιση του προβλήματος

ΕΚΠΝΤ (2006) Ετησία Έκθεση

ΟΚΑΝΑ (2000) Κατευθυντήριες Γραμμές για τα προγράμματα Μεθαδόνης (μετάφραση από τα αγγλικά της εργασίας με τίτλο Methadone Guidelines A. Verster and E. Buning)